

3. PRÁVNÝ PORIADOK ÚNIE A JEHO APLIKÁCIA

442 Európska únia ako právna únia

Generálny advokát Marco Darmon vo svojich návrhoch vydaných vo veci Johnston uvádza, že nakoľko „*Európske spoločenstvo pozostáva z právnych štátov, je nevyhnutne právnym spoločenstvom. Jeho vytvorenie ako aj fungovanie, inak povedané komunitárny pakt, spočívajú na tom, že členské štáty rovnako rešpektujú komunitárny právny poriadok*“ (Johnston, 222/84, 15.9.1986, Zb. s. 1651, 1656).

Pojem „právne spoločenstvo“ (teraz právna únia) použil Súdny dvor opakovane vo viacerých svojich rozhodnutiach (napr. Weber, C-314/91, 23.3.1993, Zb. s. I-1093, bod 8; stanovisko 1/91, 14.12.1991, Zb. 1991, s. I-6079, bod 21; Zelení p. Európskemu parlamentu, 294/83, 23.4.1986, Zb. s. 1339, bod 23).

443 Základná charakteristika právneho poriadku Európskej únie

Európska únia disponuje samostatným právnym poriadkom, o ktorom sa Súdny dvor v prípade Costa p. ENEL vyslovil nasledovne: „*Na rozdiel od bežných medzinárodných zmlúv vytvorila Zmluva o založení ES vlastný právny poriadok, ktorý sa okamihom nadobudnutia jej platnosti stal neoddeliteľnou súčasťou právnych poriadkov členských štátov a ktorý sú vnútroštátne súdy povinné aplikovať. Vytvorením Spoločenstva na neobmedzenú dobu, ktoré má vlastné inštitúcie, vlastnú subjektivitu, spôsobilosť právne konať a vystupovať na medzinárodnom poli a najmä skutočné právomoci vyplývajúce z obmedzenia či prenesenia právomocí členskými štátmi na Spoločenstvo, členské štáty obmedzili, hoci len vo vymedzených oblastiach, svoje suverénne práva a vytvorili právny poriadok záväzný tak pre ich príslušníkov ako aj pre štáty samotné.*“ (Costa p. ENEL, 6/64, 15.7.1964, Zb. s. 1141, 1158 a 1159; stanovisko SD, 1/91, 14.12.1991, Zb. I-6079, bod 21).

Tieto konštatovania Súdneho dvora sa podľa právneho stavu zavedeného Lisabonskou zmluvou vzťahujú aj na dnešnú Európsku úniu a jej právny poriadok. Keďže Lisabonská zmluva⁴⁶² už nepozná pojem komunitárny právny poriadok (alebo právo Spoločenstva, právo ES) a nahrádza ho právnym poriadkom Únie, pri ďalšom výklade budeme používať pojem právo Únie, resp. únieové právo.

Únieový právny poriadok je teda nezávislý: má svoje vlastné právne pramene a disponuje vlastnými inštitúciami, ktoré sú oprávnené tieto pramene vytvárať

⁴⁶² Pozri odsek 390: Zmeny podľa Lisabonskej zmluvy.

a interpretovať. Práve na základe možnosti interpretácie vlastných prameňov sa postupne vyformovali základné vlastnosti úniového práva⁴⁶³ a ich dôsledky.

3.1 PRAMENE PRÁVA ÚNIE

3.1.1 Všeobecný prehľad prameňov práva Únie

Úniové právo ako písané právo 444

Úniové právo je predovšetkým písaným právom. Súdny dvor napriek tomu podľa vzoru medzinárodných aj vnútroštátnych súdnych orgánov pripomenul, že pokiaľ právna norma nie je spomenutá v písanom práve, nepostačuje to na vylúčenie jej existencie (napr. Merlini, 108/63, 21.1.1965, Zb. s. 10, 14). Medzi nepísanými prameňmi úniového práva zastávajú najvýznamnejšie miesto všeobecné právne zásady. Existencia zvykových (obyčajových) noriem je predmetom doktrinálnych diskusií.

Triedenie prameňov úniového práva podľa právnej sily 445

Zakladajúce zmluvy Európskej únie neobsahujú žiadne explicitné triedenie prameňov úniového práva porovnateľné napríklad s ústavami členských štátov, ktoré obyčajne určujú hierarchiu vnútroštátnych predpisov alebo s článkom 38 štatútu Medzinárodného súdneho dvora, ktorý nepriamo vymenúva pramene medzinárodného práva verejného. Článok 288 Zmluvy o fungovaní EÚ síce vymenúva akty sekundárneho práva (nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania a stanoviská), ale neurčuje bližšie ich vzájomné postavenie, ani ich postavenie vo vzťahu k iným prameňom úniového práva.

Ďalej preto uvádzame hierarchický prehľad prameňov práva Únie podľa stupňa právnej sily, ktorú možno vyvodit' na základe niektorých ustanovení zmlúv (napr. čl. 263 ods. 2 ZFEÚ sa zmieňuje o skúmaní platnosti aktov inštitúcií Únie, čl. 288 ZFEÚ vymenúva právne akty Únie, čl. 216 ods. 2 a 218 ods. 11 ZFEÚ) určuje postavenie medzinárodných dohôd uzatvorených Úniou], ako aj na základe judikatúry Súdného dvora:

1. primárne právo⁴⁶⁴

- a) zakladajúce zmluvy: Zmluva o EÚ, Zmluva o fungovaní EÚ
- b) Charta základných práv Únie
- c) zmluvy o pristúpení, a. i.

---

⁴⁶³ Pozri odsek 688 a nasl.

⁴⁶⁴ Pozri odsek 446 a nasl.

2. všeobecné zásady úniového práva⁴⁶⁵

- a) zásady odvodené z povahy Únie a jej právneho poriadku
- b) zásady odvodené z vnútroštátnych právnych systémov členských štátov
- c) základné práva a slobody
- d) zásady medzinárodného práva

3. medzinárodné dohody uzatvorené Úniou a medzinárodné dohody zaväzujúce Úniu⁴⁶⁶

- a) dohody o spolupráci (čl. 209, 212 a 214 ZFEÚ)
- b) obchodné dohody (čl. 207 ZFEÚ)
- c) asociačné dohody (čl. 217 ZFEÚ)
- d) menové dohody (čl. 219 ZFEÚ)
- e) dohody so susednými krajinami (čl. 8 ZEÚ)
- f) dohody zaväzujúce Úniu na základe sukcesie do medzinárodných práv a povinností členských štátov (International Fruit, 21 až 24/72)

4. sekundárne právo⁴⁶⁷

- a) záväzné akty: nariadenia, smernice, rozhodnutia
- b) nezáväzné akty: odporúčania, stanoviská, a. i.

5. judikatúra Súdneho dvora⁴⁶⁸**3.1.2 Primárne právo Únie****446 Zakladajúce zmluvy - medzinárodné zmluvy alebo ústavná charta?**

Zakladajúce zmluvy Únie sa stále považujú za medzinárodné zmluvy a nie za ústavu Európskej únie, aj keď ich Súdny dvor niekoľkokrát označil za „*základnú ústavnú chartu*“ (napr. stanovisko 1/91, 14.12.1991, Zb. 1991, s. I-6079, bod 21; Zelení p. Európskemu parlamentu, 294/83, 23.4.1986, Zb. s. 1339, bod 23), pretože tvoria ústavný rámec Únie.

Hoci sú zakladajúce zmluvy od seba nezávislé, Súdny dvor neváha odvolávať sa na ustanovenia jednej z nich na to, aby rozhodol v prípadoch týkajúcich sa aplikácie druhej zmluvy (napr. Zelení p. Európskemu parlamentu, 294/83, 23.4.1986, Zb. s. 1339, bod 24, keď Súdny dvor aj na základe článku 38 ZESAE vyvodil pasívnu legitimáciu Európskeho parlamentu v konaní o neplatnosť aktu inštitúcie podľa článku 230 ZES).

---

⁴⁶⁵ Pozri odsek 491 a nasl.

⁴⁶⁶ Pozri odsek 542 a nasl.

⁴⁶⁷ Pozri odsek 559 a nasl.

⁴⁶⁸ Pozri odsek 670 a nasl.

Desuetudo

447

Súdny dvor vylúčil možnosť zániku zmluvy alebo jej ustanovenia na základe tzv. *desuetudo* (nepoužívanie), ktoré je jedným zo spôsobov zániku zmluvy podľa medzinárodného práva. Pokiaľ inštitúcie Únie nevykonávajú resp. nepoužívajú niektoré právomoci uvedené v zmluvách, nemôže to prívodiť zánik týchto nepoužívaných ustanovení zmlúv (Komisia p. Francúzsku, 7/71, 14.12.1971, Zb. s. 1003, bod 25).

Zmeny podľa Lisabonskej zmluvy

448

Lisabonská zmluva⁴⁶⁹, ktorá nadobudla platnosť 1. decembra 2009, nenahrádza predchádzajúce zakladajúce zmluvy Európskej únie a Európskych spoločenstiev, ako to plánovala urobiť neúspešná Zmluva o Ústave pre Európu⁴⁷⁰, ale tieto zmluvy iba novelizuje.

Podľa súčasného lisabonského znenia článku 1 Zmluvy o EÚ je Únia založená na dvoch zakladajúcich zmluvách, ktoré majú rovnakú právnu silu:

- Zmluva o Európskej únii a
- Zmluva o fungovaní Európskej únie (premenovaná bývalá Zmluva o založení Európskeho spoločenstva).

Európske spoločenstvo k 1. decembru 2009 zaniklo. Európska únia sa stala právnym nástupcom Európskeho spoločenstva a sukcedovala do všetkých jeho práv a povinností, pričom získala samostatnú právnu subjektivitu (pozri čl. 1 a 47 ZEÚ).

Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom alebo ESAE) naopak nezaniklo a naďalej existuje samostatne popri Európskej únii, pričom niektoré ustanovenia Zmluvy o EÚ a Zmluvy a o fungovaní EÚ sa vzťahujú aj na Euratom (pozri čl. 106a ZESAE).

Pôvodne bola súčasťou bývalého komunitárneho primárneho práva aj Zmluva o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele. Platnosť tejto zmluvy však uplynula 23. júla 2002, na základe čoho toto Spoločenstvo zaniklo.⁴⁷¹

3.1.2.1 Právny režim primárneho práva**Pramene primárneho práva Únie**

449

Primárne právo Únie tvoria najmä:

- zakladajúce zmluvy (Zmluva o EÚ⁴⁷² a Zmluva o fungovaní EÚ⁴⁷³) vrátane ich dvoch príloh a 37 protokolov, ktoré sú k nim pripojené, sú ich neoddeliteľnou

⁴⁶⁹ Oznámenie MZV č. 486/2009 Z. z.; Ú. v. EÚ C 306, 17.12.2007, s. 1-271.

⁴⁷⁰ Ú. v. EÚ C 310, 16.12.2004, s. 1-474.

⁴⁷¹ Táto zmluva bola ako jediná uzatvorená na určitú dobu 50 rokov.

- súčasťou a majú rovnakú právnu silu ako zmluvy samotné (pozri čl. 51 ZEÚ⁴⁷⁴);
- Charta základných práv Únie⁴⁷⁵, ktorá má rovnakú právnu silu ako zakladajúce zmluvy (pozri čl. 6 ods. 1 ZEÚ);
  - zmeny a doplnenia zakladajúcich zmlúv (napr. Jednotný európsky akt, Maastrichtská zmluva, Amsterdamská zmluva, Zmluva z Nice, Lisabonská zmluva);⁴⁷⁶
  - zmluvy o pristúpení.

450 Štruktúra zakladajúcich zmlúv Únie

Zmluva o Európskej únii obsahuje preambulu a 55 článkov zoskupených do šiestich hláv (I - spoločné ustanovenia, II - ustanovenia o demokratických zásadách, III - ustanovenia o inštitúciách, IV - ustanovenia o posilnenej spolupráci, V - všeobecné ustanovenia o vonkajšej činnosti Únie a osobitné ustanovenia o SZBP, VI - záverečné ustanovenia). Čo sa týka demokratických zásad, inštitúcií a vonkajšej činnosti Únie, Zmluva o EÚ ich upravuje iba všeobecne, pričom podrobnejšie sú upravené v Zmluve o fungovaní EÚ.

Preambula Zmluvy o EÚ uvádza dôvody a ciele Európskej únie. Poukazuje najmä na potrebu prehĺbenia integrácie medzi členskými štátmi a solidarity medzi európskymi národmi, na rešpektovanie ich národnej histórie a kultúry, na potrebu dodržiavania základných práv a demokratický charakter inštitúcií Únie. Preambula sa znieňuje nielen o ekonomickej integrácii Únie (vnútorný trh, hospodárska a menová únia), ale aj o sociálnych aspektoch, ochrane životného prostredia, spoločnom občianstve a o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike.

Zmluva o fungovaní EÚ obsahuje preambulu a 358 článkov zoskupených do siedmich častí a 36 hláv (prvá časť - zásady, druhá časť - nediskriminácia a občianstvo Únie, tretia časť - vnútorné politiky a činnosti Únie, štvrtá časť - pridruženie zámorských krajín a území, piata časť - vonkajšia činnosť Únie, šiesta časť - inštitucionálne a finančné ustanovenia, siedma časť - všeobecné a záverečné ustanovenia). Najrozsiahlejšími sú tretia a šiesta časť.

---

⁴⁷² Oznámenie MZV č. 619/2004 Z. z.; Ú. v. ES C 325, 24.12.2002, s. 5; konsolidované znenie Ú. v. EÚ C 115, 9.5.2008, s. 1-388.

Pozri prílohy, konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii, s. 889.

⁴⁷³ Oznámenie MZV č. 619/2004 Z. z.; Ú. v. ES C 325, 24.12.2002, s. 5; konsolidované znenie Ú. v. EÚ C 115, 9.5.2008, s. 1-388.

Pozri prílohy, konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie, s. 913.

⁴⁷⁴ Článok 51 ZEÚ znie: „*Protokoly a prílohy k týmto zmluvám tvoria ich neoddeliteľnú súčasť.*“

⁴⁷⁵ Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 1-16.

Pozri prílohy, Charta základných práv Európskej únie, s.1143.

⁴⁷⁶ Pozri ods. 461: Prehľad primárneho práva.

Pri ochrane základných práv ako všeobecných zásad je Súdny dvor povinný vychádzať najmä zo spoločných ústavných tradícií členských štátov a z medzinárodných dokumentov týkajúcich sa ochrany ľudských práv, na ktorých členské štáty spolupracovali alebo ku ktorým pristúpili, najmä z Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Kadi, C-402 a 415/05 P, 3.9.2008, Zb. s. I-6351, bod 283; Wachauf, 5/88, 13. 7. 1989, Zb. s. 2609, bod 17; National Panasonic, 136/79, 26.6.1980 Zb. s. 2033, bod 18; pozri tiež C-540/03, Parlament p. Komisii, 27. 6. 2006, Zb. s. I-5769, bod 35; C-36/02, Omega, 14. 10. 2004, Zb. s. I-9609, bod 33; C-274/99 P, Connolly p. Komisii, 6.3.2001, Zb. s. I-1611, bod 37).

Súčasnú lisabonskú zmluvu o EÚ uvádza, že „základné práva tak, ako sú zaručené Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, predstavujú všeobecné zásady práva Únie“ (čl. 5 ods. 3 ZEÚ).

464 **Ľudské práva ako súčasť primárneho práva Únie**

Nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy sa základné práva uvedené v Charte základných práv Európskej únie stali súčasťou primárneho práva Únie (pozri čl. 6 ods. 1 ZEÚ).

3.1.2.3.2 *Pramene ochrany základných práv*

465 **Pramene ochrany základných práv v Únii**

V súčasnosti sa za základný prameň ochrany ľudských práv v Európskej únii považuje predovšetkým Charta. Okrem toho sa Súdny dvor pri definovaní obsahu jednotlivých základných práv a slobôd odvoláva tiež na spoločné ústavné tradície členských štátov a Dohovor, prípadne iné medzinárodné dokumenty o ľudských právach.

3.1.2.3.2.1 *Charta základných práv Európskej únie*

466 **Postavenie Charty v právnom poriadku Únie**

Hoci pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy Charta základných práv Európskej únie⁵¹⁹ ako medziinštitucionálna dohoda nebola právne záväzná, Súdny dvor odkazoval na jej ustanovenia čoraz častejšie vo svojej rozhodovacej praxi (napr. Parlament p. Komisii, C-540/03, 27.6.2006, Zb. s. I-5769, bod 38; Pyres, T-256/01, 15.2.2005, Zb. VS s. II-99, bod 66).

V súčasnosti už článok 6 ods. 1 Zmluvy o Európskej únii výslovne priznáva Charte rovnakú právnu silu, akú majú zakladajúce zmluvy.

⁵¹⁹ Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 1-16.

Charta základných práv Európskej únie zo 7. decembra 2000, zmenená 12. decembra 2007 v Štrasburgu.

Základné práva, slobody a zásady v Charte

467

Charta rozlišuje medzi „právami“ a „zásadami“. Subjektívne práva sú rešpektované, zatiaľ čo zásady sú dodržiavané (pozri čl. 51 ods. 1 Charty). Zásady môžu byť vykonávané prostredníctvom ďalších aktov, ale nespôsobujú vznik priameho nároku na pozitívne konanie zo strany inštitúcií Únie alebo orgánov členských štátov. Ustanovení Charty, ktoré obsahujú zásady, sa môžu jednotlivci dovolávať iba v súvislosti s preskúmaním zákonnosti týchto aktov (pozri čl. 52 ods. 5 Charty).⁵²⁰

Charta obsahuje nasledujúci zoznam základných práv, slobôd a zásad Únie:

- dôstojnosť (Hlava I, čl. 1 až 5 Charty): právo na ľudskú dôstojnosť, právo na život, právo na nedotknuteľnosť osoby, zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu, zákaz otroctva a nútených prác;
- slobody (Hlava I, čl. 6 až 19 Charty): právo na slobodu a bezpečnosť, rešpektovanie súkromného a rodinného života, ochrana osobných údajov, právo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu, sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania, sloboda prejavu a právo na informácie, sloboda zhromažďovania a združovania, sloboda umenia a vedeckého bádania, právo na vzdelanie, slobodná voľba povolania a právo na prácu, sloboda podnikania, vlastnícke právo, právo na azyl, ochrana v prípade vystaňovania, vyhostenia alebo extradície;
- rovnosť (Hlava I, čl. 20 až 26 Charty): rovnosť pred zákonom, nediskriminácia, kultúrna, náboženská a jazyková rozmanitosť, rovnosť medzi ženami a mužmi, práva dieťaťa, práva starších osôb, integrácia osôb so zdravotným postihnutím;
- solidarita (Hlava IV, čl. 27 až 38 Charty): právo pracovníkov na informácie a konzultácie v rámci podniku, právo na kolektívne vyjednávanie a kolektívne akcie, právo na prístup k službám zamestnanosti, ochrana v prípade bezdôvodného prepustenia, spravodlivé a primerané pracovné podmienky, zákaz detskej práce a ochrana mladistvých pri práci, rodina a pracovný život, sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc, zdravotná starostlivosť, prístup k službám všeobecného hospodárskeho záujmu, ochrana životného prostredia, ochrana spotrebiteľa;
- občianstvo (Hlava V, čl. 39 až 46 Charty): právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu, právo voliť a byť volený vo voľbách do orgánov samosprávy obcí, právo na dobrú správu vecí verejných, právo na prístup k dokumentom, právo obrátiť sa na európskeho ombudsmana, petičné právo, sloboda pohybu a pobytu, diplomatická a konzulárna ochrana;
- spravodlivosť (Hlava VI, čl. 47 až 50 Charty): právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces, prezumpcia nevinoty a právo na obhajobu, zásady zákonnosti a primeranosti trestných činov a trestov, právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin.

⁵²⁰ Z obsahového hľadiska vychádza Charta zo základných hodnôt Únie ako sú úcta k ľudskej dôstojnosti, slobode, demokracii, rovnosti, právnemu štátu, rešpektovaniu ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Pozri Fridrich, B.: Charta základných práv EÚ, In: Klíma, K. a kol.: Evropské právo, Plzeň, Aleš Čeněk, 2011, s. 377.

468 Pôsobnosť Charty

Charta sa vzťahuje na činnosť inštitúcií a orgánov Únie, ale aj na činnosť členských štátov, pokiaľ vykonávajú právo Únie (pozri čl. 51 ods. 1 Charty). To znamená, že v súlade s Chartou musia byť všetky akty prijaté inštitúciami Únie, ale aj všetky akty prijaté členskými štátmi na základe práva Únie (napr. implementácia nariadení, transpozícia smerníc, atď.)⁵²¹.

Charta na druhej strane žiadnym spôsobom nerozširuje právomoci Únie vymedzené v zmluvách (pozri čl. 51 ods. 2 Charty, čl. 6 ods. 1 podods. 2 ZEÚ).

Určité výnimky z uplatňovania Charty si vyjednať Spojené kráľovstvo a Poľsko.⁵²²

469 Pravidlá výkladu ustanovení Charty

Ustanovenia Charty je potrebné vykladať:

- v prípade práv vyplývajúcich zo základných zmlúv v súlade so zakladajúcimi zmluvami (čl. 52 ods. 2 Charty);
- v prípade práv vyplývajúcich z Dohovoru minimálne v súlade so štandardom ochrany zaručenej Dohovorom, prípadne nad jeho rámec (čl. 52 ods. 3 Charty, pozri vysvetlivky k Charte⁵²³);
- v prípade práv vyplývajúcich z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty v súlade s týmito tradíciami (čl. 52 ods. 3 Charty).
- v súlade s vysvetlivkami k Charte základných práv Európskej únie⁵²⁴.

Vysvetlivky k Charte nie sú právne záväzné, ale sú zdrojom podstatných interpretačných pravidiel jednotlivých článkov Charty.

3.1.2.3.2.2 Spoločné ústavné tradície členských štátov**470 Charakteristika spoločných ústavných tradícií členských štátov**

Ustanovenia Charty upravujúce základné práva, ktoré vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, je potrebné vykladať v súlade s týmito tradíciami (pozri čl. 52 ods. 4 Charty).

Pri ochrane základných práv je potrebné vychádzať zo spoločných ústavných tradícií členských štátov a nemali by sa pripustiť opatrenia, ktoré sú v rozpore so základnými právami uznanými a zaručenými ústavami členských štátov Únie (Nold, 4/73, 14.5.1974, Zb. s. 491, bod 13; Internationale Handelsgesellschaft,

⁵²¹ Porovnaj odsek 495: Aplikácia všeobecných zásad únievého práva na vnútroštátnej úrovni.

⁵²² Pozri prílohy, Protokol č. 30 o uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie na Poľsko a Spojené kráľovstvo, s. 1125.

⁵²³ Pozri prílohy, vysvetlivky k Charte, s. 1153.

⁵²⁴ Ú. v. EÚ C 303, 14.12.2007, s. 17-35.

11/70, 17.12.1970, Zb. s. 1125, bod 4).⁵²⁵ Ochrana základných práv na úrovni Únie by mala byť rovnocenná, ale nie totožná s ich ochranou na úrovni členských štátov.

Súdny dvor sa vďaka odlišným úpravám členských štátov ocitá často pred problémom jednotnej definície konkrétnych základných práv vyplývajúcich z ústavných tradícií štátov. Z dôvodu opatrnosti preto Súdny dvor uprednostňuje extenzívny výklad, aby sa vyhol pripusteniu akéhokoľvek opatrenia na úrovni Únie, ktoré by sa mohlo dostať do rozporu so základnými právami na vnútroštátnej úrovni. Ak teda konkrétne základné právo poznajú len niektoré ústavy členských štátov, Súdny dvor môže odmietnuť uznať jeho existenciu na úniovej úrovni (napríklad nedotknuteľnosť miesta resp. sídla podnikania, pozri Hoechst, 46/87 a 227/88, 21.9.1989, Zb. s. 2859, body 17 a ž 19).

3.1.2.3.2.3 *Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a iné medzinárodné dokumenty*

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

471

Súdny dvor okrem spoločných ústavných tradícií členských štátov rozšíril svoje zdroje inšpirácie v oblasti základných práv aj na medzinárodné dokumenty týkajúce sa ochrany ľudských práv, na ktorých členské štáty spolupracovali alebo ku ktorým pristúpili (Nold, 4/73, 14.5.1974, Zb. s. 491, bod 13; pozri Wachauf, 5/88, 13.7.1989, Zb. s. 2609, bod 17). Osobitnú pozornosť pri ochrane ľudských práv a základných slobôd venuje Súdny dvor najmä Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd⁵²⁶, ktorý ratifikovali všetky členské štáty (stanovisko SD, 2/94, 28.3.1996, Zb. s. I-1759; Johnston, 222/84, 15.3.1986, Zb. s. 1651, bod 18; pozri tiež Rutili, 36/75, 28.10.1975, Zb. s. 1219, bod 32).

Dohovor poskytuje Súdnemu dvoru zoznam ľudských práv, ktorý je akceptovaný všetkými členskými štátmi a obohatený neustále sa rozvíjajúcou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Súdny dvor nielenže pokladá Dohovor za prameň svojej inšpirácie, ale priznáva mu osobitný význam vo svojej rozhodovacej praxi (prvýkrát v prípade Hoechst, 46/87 a 227/88, 21.9.1989, Zb. s. 2859, bod 13). Vo svojej súčasnej judikatúre sa Súdny dvor čoraz častejšie odvoláva priamo na ustanovenia Dohovoru a na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva bez toho, aby odkazoval na všeobecné zásady práva Únie. Táto prax priamej aplikácie Dohovoru vyvoláva dojem, akoby bol

⁵²⁵ V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že v čase vydania rozsudku *Internationale Handelsgesellschaft* bolo v Spoločenstvách združených len šesť členských štátov (Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko). Súdny dvor sa v tom čase mohol spoliehať z komparatívneho hľadiska na relatívnu rovnorodosť rozsahu pôsobnosti ochrany ľudských práv ako aj ich obmedzení v šiestich členských štátoch.

⁵²⁶ Oznámenie MZV SR č. 209/1992 Zb.

3.1.3 Všeobecné zásady práva Únie

3.1.3.1 Právny režim všeobecných právnych zásad

491 Všeobecná charakteristika

Pri vytváraní judikatúry ako nepísaného prameňa úniového práva *de facto* odkazujú sudy Únie predovšetkým na všeobecné zásady (princípy) úniového práva, ktoré vyjadrujú základné ponímanie práva a spravodlivosti a ktoré musia byť dodržiavané nielen v úniovom právnom poriadku, ale aj v právnych poriadkoch členských štátov.

V porovnaní s normou je právna zásada základom právnej normy a vysvetľuje dôvody jej existencie. Norma odpovedá na otázku „čo“, právna zásada na otázku „prečo“.⁵³⁷

Za všeobecné úniové právne zásady možno považovať súbor záruk, ktoré vychádzajú zo samotnej podstaty právneho poriadku Únie vo forme princípov, ktorých dodržiavanie je jedným z charakteristických znakov právneho systému vytvoreného podľa modelu právneho štátu. Zakladajúce zmluvy výslovne odkazujú na všeobecné právne zásady, iba pokiaľ ide o základné práva, ktoré sa považujú za „všeobecné zásady práva Únie“ (pozri čl. 6 ods. 3 ZEÚ) a pokiaľ ide o mimozmluvnú zodpovednosť Únie, ktorá je povinná napraviť škody spôsobené jej orgánmi alebo pracovníkmi pri výkone ich funkcií v súlade so „zásadami spoločnými pre právne poriadky členských štátov“ (pozri čl. 340 ods. 2 ZFEÚ).

492 Triedenie všeobecných právnych zásad

Pri vytváraní a formulácii všeobecných zásad úniového práva vychádzali sudy Únie predovšetkým zo samotnej povahy Únie prihliadajúc na znenie, zmysel a ciele úniového právneho poriadku.⁵³⁸ Z vnútroštátnych právnych systémov, prípadne z medzinárodného práva čerpali len vtedy, ak to neohrozovalo autonómiu úniového právneho poriadku.⁵³⁹ Podľa toho môžeme všeobecné úniové zásady triediť do niekoľkých skupín:

- zásady odvodené z povahy Únie a ich právneho poriadku:

napríklad zásada inštitucionálnej rovnováhy, zásada nediskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti, zásada voľného pohybu, zásada solidarity a rovnosti medzi členskými štátmi, zásada subsidiarity, zásady prednosti a priameho účinku úniového práva, zásada jednoty aplikácie a interpretácie úniového práva, zásada náhrady škody spôsobenej porušením úniového práva zo strany členského

⁵³⁷ Pozri Tridimas, T.: *The General Principles of EC Law*, Oxford 1999, s. 1 a nasl.

⁵³⁸ Pozri odsek 834: Základné pravidlá interpretácie práva Únie.

⁵³⁹ Pozri odsek 835: Výnimočné použitie vnútroštátnych ustanovení.

- štátu, zásada rozdelenia právomocí, zásada komunitárnej preferencie, zásada voľnej súťaže, zásada kontinuálnosti európskej verejnej služby;
- zásady odvodené z vnútroštátnych právnych systémov členských štátov: napríklad zásada rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie, zásada právnej istoty, zásada rešpektovania legitímnej dôvery, zásada dobrej viery, zásada proporcionality, zásada zákazu bezdôvodného obohatenia, zásada zákazu retroaktivity, ne bis in idem, zásada rešpektovania nadobudnutých sociálnych práv, zásada dobrej správy, zásada starostlivosti, zásada opatrnosti, zásada zákonnosti sankcií, zásada sankcionovania zneužitia práva, zásady slobody vykonávania ekonomických činností a slobody výberu ekonomického partnera;
  - základné práva a slobody: napríklad právo na ľudskú dôstojnosť, právo na život, právo na nedotknuteľnosť osoby, právo na slobodu a bezpečnosť, rešpektovanie súkromného a rodinného života, ochrana osobných údajov, právo uzavrieť manželstvo a právo založiť rodinu, sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania, sloboda prejavu a právo na informácie, sloboda zhromažďovania a združovania, sloboda podnikania, vlastnícke právo, právo pracovníkov na informácie a konzultácie v rámci podniku, právo voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu a vo voľbách do orgánov samosprávy obcí, právo na dobrú správu vecí verejných, právo na prístup k dokumentom, právo obrátiť sa na európskeho ombudsmana, petičné právo, právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces, prezumpcia nevinoty a právo na obhajobu, zásady zákonnosti a primeranosti trestných činov a trestov, právo nebyť stíhaný alebo potrestaný dvakrát za ten istý trestný čin;
  - zásady medzinárodného práva: napríklad zásada teritoriality, zásada rebus sic stantibus, zákaz odmietnutia vstupu a pobytu vlastných štátnych príslušníkov na štátnom území.
- Pri ďalšom výklade sa budeme venovať iba vybraným všeobecným zásadám práva Únie.

Postavenie všeobecných zásad v úniomom právnom poriadku

493

V súlade so všeobecnými zásadami úniového právneho poriadku musia byť sekundárne akty inštitúcií Únie (napr. Woodspring, C-27/95, 15.4.1997, Zb. s. I-1847, bod 17; Schröder, 265/87, 11.7.1989, Zb. s. 2237, bod 15), ako aj medzinárodné zmluvy, ktorými je Únia, viazaná.

Z toho vyplýva, že pokiaľ ustanovenie úniového aktu pripúšťa viacero interpretácií, je potrebné uprednostniť ten výklad, ktorý je v súlade so zmluvou, pred výkladom, ktorý by sa dostal do rozporu so zakladajúcimi zmluvami alebo všeobecnými zásadami úniového práva, a spôsobil tak neplatnosť tohto aktu (Rauh, C-314/89, 21.3.1991, Zb. s. I-1647, bod 17; Komisia p. Rade, 218/82, Zb. s. 4063, bod 15).⁵⁴⁰

⁵⁴⁰ Pozri odsek 841: Výklad sekundárneho práva v súlade s normami vyššej právnej sily.

494 Funkcie všeobecných zásad v úniomom právnom poriadku

Všeobecné zásady plnia v právnom poriadku Únie predovšetkým nasledujúce funkcie:

a) revízná funkcia

Všeobecné právne zásady úniového práva sú najčastejšie používané za účelom dosiahnutia zrušenia ustanovenia úniového aktu v konaní o neplatnosti aktu podľa článku 263 ZFEÚ alebo v prejudiciálnom konaní podľa článku 267 ZFEÚ (napr. Spagl, C-189/89, 11.12.1990, Zb. s. I-4539, body 17 a 30; Weiser, C-37/89, 14.6.1990, Zb. s. I-2395, bod 17).

b) interpretačná funkcia

Vychádzajúc z hierarchie prameňov úniového práva musia byť medzinárodné zmluvy, ktorými je Únia viazaná, ako aj sekundárne právne akty Únie vykladané nielen v súlade so zakladajúcimi zmluvami, ale aj s v súlade so všeobecnými zásadami úniového práva, ktoré majú vyššiu právnu silu (napr. Klensch, 201 a 202/85, Zb. s. 3477, bod 21; Rauh, C-314/89, Zb. s. I-1647, bod 17).

Všeobecné právne zásady však nepripúšťajú výklad sekundárneho práva *contra legem*, a keďže Súdny dvor nedisponuje právomocou meniť ustanovenia sekundárneho práva, ktoré sú v rozpore so všeobecnými právnymi zásadami, takéto ustanovenia musia byť vyhlásené za neplatné.

Všeobecné právne zásady môžu byť používané taktiež na účely výkladu vnútroštátnych ustanovení, ktoré implementujú úniové právo, resp. ktoré patria do vecnej pôsobnosti úniového práva. Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd je v medziach svojich právomocí povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia patriace do pôsobnosti úniového práva v súlade úniovými právnymi zásadami vrátane základných práv, pričom môže využiť aj inštitút prejudiciálnej otázky a obrátiť sa na Súdny dvor (Promusicae, C-275/06, 29.1.2008, Zb. s. I-271, bod 68; Ordre des barreaux francophones et germanophone, C-305/05, 26.6.2007, Zb. s. I-5305, bod 28; Lindqvist, C-101/01, 6.11.2003, Zb. s. I-12971, bod 87).

c) funkcia vypĺňania právnych medzier

Pokiaľ sa v úniomom právnom poriadku vyskytne právna medzera a vzniknutú situáciu neupravuje žiadna právna norma, Súdny dvor to rieši tak, že od existujúcich noriem odvodí novú normu, ktorá je v súlade so všeobecnými zásadami práva Únie. Právne medzery sa v úniomom právnom poriadku vyskytovali veľmi často práve pri zrode zakladajúcich zmlúv a v prvých rokoch ich aplikácie, keďže išlo o nový právny poriadok.

495 Aplikácia všeobecných zásad úniového práva na vnútroštátnej úrovni

Ustanovenia právnych poriadkov členských štátov, ktoré patria do pôsobnosti úniového práva, musia byť tiež v súlade so všeobecnými úniovými zásadami (ERT, C-260/89, 18.6.1991, Zb. s. I-2925, body 43 a 45).

Dôsledkom tejto povinnosti je pravidlo, že orgány konajúce v mene členského štátu⁵⁴¹ nesmú aplikovať akékoľvek vnútroštátne ustanovenie, ktoré by bolo v rozpore so všeobecnými zásadami a musia prednostne aplikovať všeobecné únievé zásady (v zmysle judikatúry Simmenthal, 106/77, 9.3.1978, Zb. s. 629, bod 21; Solred, C-347/96, 5.3.1998, Zb. s. I-937, bod 30).

Napriek tomu, že judikatúra Súdneho dvora presne nestanovuje kritériá aplikácie všeobecných zásad únievého práva orgánmi členských štátov, treba rozlišovať najmä nasledujúce oblasti aplikácie týchto únievých právnych zásad:

- vnútroštátne implementačné ustanovenia, najmä vnútroštátne ustanovenia, do ktorých boli prebraté smernice Únie alebo vnútroštátne ustanovenia prijaté na vykonanie nariadení Únie (napr. Copall, 196 až 198/88, 11.7.1989, Zb. s. 2309, body 14 a 15);
- vnútroštátne ustanovenia, ktoré členské štáty prijali na základe výslovnej výnimky uvedenej v zakladajúcich zmluvách;

Napríklad, ak členský štát na základe výnimiek uvedených v článkoch 46 a 55 Zmluvy o založení ES prijme právnu úpravu, ktorá obmedzuje výkon slobody etablovania a slobody poskytovania služieb, takáto vnútroštátna právna úprava nesmie odporovať všeobecným zásadám únievého práva (napr. ERT, C-260/89, 18.6.1991, Zb. s. I-2925, body 43 až 45).

- ostatné vnútroštátne ustanovenia patriace do pôsobnosti únievého práva.

V súlade so všeobecnými zásadami, najmä so zásadou proporcionality, musí byť aj národná právna úprava, ktorá sa dotýka alebo môže dotknúť cieľov únievej legislatívy. Napríklad, ak členský štát prijme ustanovenia, ktoré sú prísnejšie a idú nad rámec právnej úpravy obsiahnutej v smernici Únie, nesmú byť tieto vnútroštátne ustanovenia v rozpore s cieľmi smernice, pretože by to znamenalo porušenie zásady proporcionality, ktorá patrí medzi všeobecné zásady únievého práva (napr. Verbonck, C-28/99, 3.5.2001, Zb. s. I-3399; Garage Molenheide, C-286/94, C-340 a 401/95, C-47/96, 18.12.1997, Zb. s. I-7281, body 46 a 48).

Taktiež sankcie ukladané členskými štátmi za porušenie únievého práva fyzickými a právnickými osobami musia byť v súlade so všeobecnými zásadami, a to aj vtedy, ak ich zavedenie únievá právna úprava nepredpokladá. Keďže členské štáty sú vo všeobecnosti povinné sankcionovať porušovanie únievého práva, takéto sankcie spadajú do pôsobnosti únievého práva.⁵⁴²

Horizontálny priamy účinok únievých všeobecných zásad

496

Všeobecné zásady únievého práva, predovšetkým základné práva, sú za určitých okolností záväzné aj pre súkromné fyzické a právnické osoby. Hoci na

⁵⁴¹ Pozri bližšie odsek 818: Orgán konajúci v mene členského štátu.

⁵⁴² K sankčným mechanizmom za porušenie práva Únie pozri Siman, M. - Slašťan, M.: Súdny systém Európskej únie, 3. vydanie, Bratislava 2010, kapitola 6.1.

prvý pohľad sa zdá, že všeobecné zásady majú za cieľ chrániť fyzické a právnické osoby pred orgánmi verejnej moci, niekedy je potrebné rozšíriť ich pôsobnosť aj na horizontálne vzťahy medzi fyzickými a právnickými osobami navzájom. Napríklad Súdny dvor priznal zásade nediskriminácie na základe štátnej príslušnosti, ktorá je jedným z pilierov vnútorného trhu, v niektorých oblastiach jej aplikácie horizontálny priamy účinok. To znamená, že táto všeobecná zásada je aplikovateľná vo vzťahoch medzi subjektmi súkromného práva, napríklad v rámci voľného pohybu pracovníkov (článok 45 ZFEÚ), rovnosti odmeňovania (článok 157 ods. 1 a 2 ZFEÚ) alebo slobody podnikania (články 49, 56 a 57 ods. 3 ZFEÚ).

Napriek tomu je judikatúra Súdneho dvora k tejto otázke nejednoznačná. Súdny dvor rozhodol napríklad o priamom horizontálnom účinku zásady zákazu diskriminácie na základe veku, pričom uviedol, že dodržiavanie všeobecnej zásady rovnakého zaobchádzania najmä na základe veku nemôže závisieť od uplynutia lehoty poskytnutej členským štátom na prebratie smernice a vnútroštátny súd nesmie uplatniť žiadne protichodné ustanovenie vnútroštátneho práva ani v horizontálnych sporoch (C-144/04, Mangold, 22.11.2005, Zb. s. I-9981, body 75 až 77). Rozhodnutie Mangold vyvolalo prevažne kritické reakcie tak v akademickej sfére, ako aj medzi generálnymi advokátmi Súdneho dvora. Hlavné body kritiky smerovali k obchádzaniu zákazu horizontálneho priameho účinku smerníc.⁵⁴³ Neskôr v rozhodnutiach Bartsch (C-427/06, 23.9.2008, Zb. s. I-7245) a Küçükdeveci (C-555/07, 19.1.2010, bod 50 a 51) Súdny dvor obmedzil horizontálny priamy účinok všeobecných právnych zásad iba na oblasti pôsobnosti práva EÚ, pričom smernica, ktorej lehota na transpozíciu ešte neuplynula, takúto skutočnosť nezakladá.

3.1.3.2 Vybrané zásady práva Únie

3.1.3.2.1 Zásada rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie

497 Všeobecná charakteristika zásady nediskriminácie

Zásada rovnosti zaobchádzania a nediskriminácie, ktorá patrí medzi základné zásady únievého práva, vyžaduje, aby sa v porovnateľných situáciách nezaobchádzalo rozdielne a aby sa v rozdielnych situáciách nezaobchádzalo rovnako, pokiaľ takéto zaobchádzanie nie je objektívne odôvodnené (SPM, T-128/05, 13.11.2008, bod 164; IATA, C-344/04, 10.1.2006, Zb. s. I-403, bod 95; Beltrante, T-48/89, 26.9.1990, Zb. s. II-493, bod 34; Racke, 283/83, 13.11.1984, Zb. s. 3791, bod 7). Napríklad s dvomi skupinami osôb, ktorých právne a faktické postavenie nie je podstatne odlišné, je potrebné zaobchádzať rovnakým

⁵⁴³ Pozri Bobek, M. - Bříza, P. - Komárek, J.: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie, Praha, C.H. Beck, 2011, s. 104.

3.1.5.2.2.1 Základné znaky nariadení

618 Úvod

Na základe ustanovenia článku 288 ods. 2 ZFEÚ môžeme vyvodit' nasledujúce základné znaky nariadenia:

- všeobecná záväznosť / pôsobnosť;
- záväznosť v celistvosti (vo všetkých častiach);
- priama aplikovateľnosť vo všetkých členských štátoch.

Nariadenie je všeobecne záväzný normatívny akt účinkami podobný slovenskému zákonu⁶⁰⁰, ktorý automaticky odo dňa svojej účinnosti zakladá práva a povinnosti pre všetky subjekty práva v členských štátoch Únie bez ohľadu na to, či ide o samotné členské štáty alebo fyzické či právnické osoby. Nariadenie na teoretickej úrovni nemožno úplne stotožňovať so zákonom, pretože mu chýba základný charakteristický prvok zákona, a síce nie je formálne prijímané výlučne Európskym parlamentom.

619 Všeobecná záväznosť nariadenia

Nariadenie sa vzťahuje na neurčitý okruh osôb, t. j. vyvoláva účinky *erga omnes*, čím sa odlišuje od rozhodnutia. Nariadenie je záväzné pre inštitúcie Únie, pre členské štáty, ale aj pre fyzické a právnické osoby členských štátov.

Nariadenie sa nevzťahuje na konkrétne vymedzených, ohraničených alebo identifikovateľných adresátov, ale na kategórie subjektov určené všeobecným a abstraktným spôsobom (Yusuf, T-306/01, 21.9.2005, Zb. s. II-3533, bod 185; Fédération nationale de la boucherie, 19 až 22/62, 14.12.1962, Zb. s. 491, 498; Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes, 16 a 17/62, 14.12.1962, Zb. s. 471, 478 a 479). Súdny dvor upresnil, že nariadenie sa vzťahuje na objektívne vymedzené situácie a vyvoláva právne účinky voči kategóriám osôb určených všeobecným spôsobom (Usines coopératives de déshydratation du Vexin, C-244/88, 21.11.1989, Zb. s. 3811, bod 13).

Všeobecná normatívna povaha nariadenia nemôže byť spochybnená iba z dôvodu, že raz s väčšou a inokedy s menšou presnosťou určuje počet alebo dokonca identitu subjektov, na ktoré sa v konkrétnom čase vzťahuje, pokiaľ je preukázané, že jeho uplatňovanie sa uskutočňuje na základe objektívneho právneho alebo skutkového stavu vymedzeného nariadením (Yusuf, T-306/01, 21.9.2005, Zb. s. II-3533, bod 185; Buckl, C-15 a 108/91, 24.11.1992, Zb. s. I-6061, bod 25; 231/82, Spijker, 14.7.1983, Zb. s. 2559, bod 10; 6/68, Zuckerfabrik, 11.7.1968, Zb. s. 409, 415), alebo že územná pôsobnosť nariadenia je obmedzená (Industria Molitoria Imolese, 30/67, 13.3.1968, Zb. s. 115 a 121).

---

⁶⁰⁰ Podľa článku I-33 ods. 1 neúspešnej Zmluvy o Ústave pre Európu sa nariadenie malo nazývať „európsky zákon“.

Zo všeobecnej záväznosti nariadenia vyplýva aj skutočnosť, že jeho jednotná aplikácia môže zasiahnuť dotknuté osoby rôznym spôsobom, podľa osobitostí ich situácie a vykonávaných činností (Compagnie d'approvisionnement, 65/69, 16.4.1970, Zb. s. 229, bod 10; Koniklijke, 101/76, 5.5.1977, Zb. s. 797, bod 24).

Osobná pôsobnosť nariadenia môže byť výnimočne analogicky rozšírená aj na kategórie subjektov, ktoré nie sú v nariadení uvedené, pokiaľ tieto subjekty preukážu, že právny režim, ktorý sa na nich vzťahuje, je jednak úzko porovnateľný s režimom, ktorého analogickú aplikáciu požadujú, a jednak obsahuje opomenutie, ktoré je nezlučiteľné so zásadami únievého práva (Španielsko p. Komisii, T-369/05, 19.6.2009, body 92 a 93; Krohn, 165/84, 12.12.1985, Zb. s. 3997, body 13 a 14).

Pokiaľ inštitúcia Únie prijala všeobecné nariadenie na základe ustanovenia zmluvy, nemôže neskôr vylúčiť aplikáciu ustanovení tohto nariadenia v osobitných prípadoch, pretože by sa tým narušil legislatívny systém Únie, ako aj rovnosť právnych subjektov pred zákonom (NTN Toyo, 113/77, 29.3.1979, Zb. s. 1185, bod 21).

Nariadenia ako akty prijímané na základe zmluvy majú vo všeobecnosti rovnakú územnú pôsobnosť ako zmluva samotná (Komisia p. Írsku, 61/77, 16.2.1978, Zb. s. 417, bod 46).

Záväznosť nariadenia v celistvosti (vo všetkých častiach)

620

Nariadenie určuje výsledok, ktorý sa má dosiahnuť a zároveň predpokladá prostriedky, ktoré je potrebné použiť na dosiahnutie stanoveného výsledku. Je teda záväzné vo všetkých svojich častiach, vrátane prípadných príloh, ktoré sú súčasťou nariadenia.

Členský štát nemôže nariadenie aplikovať iba čiastočným alebo selektívnym spôsobom tak, že znefunkční niektoré prvky únievej legislatívy, s ktorými pri ich prijímaní v legislatívnom procese nesúhlasil alebo ktoré považuje za odporujúce svojim vnútroštátnym záujmom. Aplikčné ťažkosti, ktoré vznikli pri vykonávaní únievého aktu, nemôžu členský štát jednostranne zbaviť povinnosti dodržiavať jeho záväzky (Komisia p. Veľkej Británii, 128/78, 7.2.1979, Zb. s. 419, body 9 a 10; 39/72, Komisia p. Taliansku, 7.2.1973, Zb. s. 101, body 20 a 22).

3.1.5.2.2 Implementácia nariadení

Pojem „implementácia“

621

V súvislosti s nariadením sa niekedy používa aj termín „implementácia“ nariadenia, čo znamená prispôbenie ustanovení vnútroštátneho práva tak, aby boli v súlade s únievým nariadením, ktoré sa vyznačuje prednosťou pred právnymi poriadkami členských štátov. Implementácia nariadenia môže zahŕňať aj jeho vykonanie členským štátom, pokiaľ na to samotné nariadenie splnomocňuje.

3.1.5.2.3 Smernice

626 Úvod

Podľa článku 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní EÚ je smernica⁶⁰³ „záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom.“

Smernica je väčším právnym nástrojom ako nariadenie, pretože umožňuje zladenie požiadavky na jednotu únievého práva s vôľou zachovať rozmanitosť národných úprav. Smernica sa ako právny predpis často používa napríklad v oblasti vnútorného trhu, kde existujú podstatné rozdiely medzi úpravami jednotlivých členských štátov, aby sa umožnilo ich postupné zjednotenie.

Podľa internetovej databázy legislatívy Únie EUR-Lex bolo od založenia Spoločenstiev a Únie doteraz prijatých okolo 5 300 smerníc (vrátane pozmeňujúcich smerníc).

Pre členské štáty sú smernice rovnako záväzné ako ostatné sekundárne záväzné pramene únievého práva - nariadenia a rozhodnutia (Komisia p. Taliansku, 79/72, 21.6.1973, Zb. s. 667, bod 20; Komisia p. Taliansku, 52/75, 26.2.1976, Zb. s. 277, bod 10). Členské štáty sú rovnako ako v prípade ostatných záväzných aktov Únie povinné zabezpečiť úplnú aplikáciu ustanovení smerníc (Komisia p. Luxembursku, C-90/05, 19.1.2006, Zb. s. I-14, bod 10; Komisia p. Španielsku, C-16/95, 14.12.1995, Zb. s. I-4883, bod 8; Komisia p. Taliansku, C-287/91, 3.6.1992, Zb. s. I-3515, bod 7; Komisia p. Taliansku, 324/87, 27.4.1989, Zb. s. 1013, bod 8).

Vzhľadom na povinnosť členských štátov transponovať (prebrať) smernicu sa právne účinky smernice vyvíjajú na dvoch úrovniach:

- na únievej úrovni je určovaný výsledok / cieľ smernice, ktorý zaväzuje jeden alebo viacero členských štátov;
- následne na vnútroštátnej úrovni majú orgány členského štátu povinnosť vykonať v stanovenej lehote cieľ smernice, a to prijatím príslušných vnútroštátnych opatrení.

627 Smernica vs. nariadenie

Smernica nemá všeobecnú záväznosť ako nariadenie, pretože je adresovaná iba členským štátom a nie všetkým fyzickým a právnickým osobám.

---

⁶⁰² Pozri zákon č. 19/2002 Z. z. ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády Slovenskej republiky.

Porovnaj s preberaním smerníc, odsek 648: Aplikácia práva Únie a slovenský právny poriadok.

⁶⁰³ Podľa článku I-33 ods. 1 neúspešnej Zmluvy o Ústave pre Európu mala mať doterajšia smernica nové pomenovanie - „európsky rámcový zákon“.

Rozdiel medzi smernicou a nariadením sa postupom času znižuje, a to z nasledujúcich dôvodov:

- judikatúra Súdneho dvora priznala smerniciam za určitých podmienok priamy účinok⁶⁰⁴;
- smernice sa mnohokrát už neobmedzujú iba na stanovenie sledovaného cieľa, ale detailne upravujú predmet ich pôsobnosti.

3.1.5.2.3.1 Základné znaky smerníc

Úvod

628

Na základe ustanovenia článku 288 ods. 3 ZFEÚ môžeme vyvodit' nasledujúce základné znaky smernice:

- záväznosť cieľa smernice pre členský štát;
- voľná úvaha členského štátu pri výbere foriem a prostriedkov dosiahnutia tohto cieľa.

Povinnosť členského štátu dosiahnuť cieľ (výsledok) smernice

629

Každá smernica usiluje o dosiahnutie určeného výsledku / cieľa. Podľa Súdneho dvora môžu smernice ukladať členským štátom rôzne povinnosti, a tým aj rôzne ciele, ktoré majú byť dosiahnuté: napríklad niektoré smernice vyžadujú, aby na národnej úrovni boli prijaté legislatívne opatrenia, ktorých dodržiavanie bude podliehať súdnej alebo administratívnej kontrole⁶⁰⁵; iné smernice predpisujú členským štátom, aby prijali opatrenia potrebné na zabezpečenie dosiahnutia určitých cieľov, ktoré sú v smernici vyjadrené všeobecným a nekvantifikovateľným spôsobom, pričom ponechávajú členským štátom určitú mieru voľnej úvahy, čo sa týka povahy prijatých opatrení⁶⁰⁶; ďalšie smernice požadujú od členských štátov po určitom období dosiahnutie veľmi presných a konkrétnych výsledkov⁶⁰⁷ (Komisia p. Francúzsku, C-60/01, 18.6.2002, Zb. s. I-5679, bod 24 a ž 28).

Sloboda výberu formy a metód na dosiahnutie cieľa smernice

630

Členské štáty si pri transpozícii smernice zachovávajú určitú mieru právomoci voľnej úvahy, pretože si môžu zvolit' spôsob a prostriedky (resp. formy a metódy) dosiahnutia výsledku smernice v rámci vlastného právneho poriadku; to znamená,

⁶⁰⁴ K priamemu účinku smerníc pozri odsek 712 a nasl.

⁶⁰⁵ Napríklad čl. 4 a 8 smernice Rady 84/450/CEE o klamlivej a porovnávacej reklame z 10. septembra 1984 (Ú. v. ES L 250, 19.9.1984, s. 17).

⁶⁰⁶ Napríklad čl. 4 smernice Rady 75/442/EHS o odpadoch z 15. júla 1975 (Ú. v. ES L 194, 25.7.1975, str. 39).

⁶⁰⁷ Napríklad čl. 4 ods. 1 smernice Rady 76/160/EHS o kvalite vody určenej na kúpanie z 8. decembra 1975 (Ú. v. ES L 31, 5.2.1976, s. 1).